

გზაგადასვლა

№ 3.

52

გაზეთის ფასი: ერთი წლისა გაგზავნიით და გაუგზავნელად — წუთი მისეთი, ნახევარი წლისა — სამი მისეთი.

გაზეთის ფულის და ყოველ გვარი წერილების გაგზავნა შეიძლება რედაქციაში ამ აღრესით: გაზეთის „მწეუქისის“ რედაქციაში, დაბა შორანანს. *Во мѣстечко Шорананъ. Въ редакцію „Мѣстечко“ (Пастырѣ).*

განცხადება მიიღება გაზეთში დასაბეჭდად ზომიერ ფასათ. მიიღება აგრეთვე დაბეჭდილი განცხადებების დარიგება გაზეთთან.

რედაქცია იმყოფება დაბა შორანანში რედაქტორის საყუარის სახლში.

უველა სტატიები და კორესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იქმნებიან გამოგზავნილი დასაბეჭდად, უთუოდ გრცლად და განსვებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან წელ მოწერილი და თუ ავტორთა თავის ვინაობის გამოცხადება არა სურსთ, რედაქცია არ გამოცხადებს მათ.

ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები, შენიშვნები და კორესპონდენციები შეიძლება ხან-დის-ხან შემოაღებოთ და შესწორებით დაბეჭდონ. სტატიები და კორესპონდენციები, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარდით უკანვე დაბრუნოს.

სტატიები, კორესპონდენციები და შენიშვნები რუსულ ენაზედ დაწერილინიც მიიღებიან და თარგმანით დაიბეჭდებიან.

შინაარსი: განხიზება უქმადესის სინოდის. — საეკლესიო კალობის წარსული და აწმყო. — სოფლის მდგდობი წერილები. — როგორი მოვლა აქვსთ სასულიერო სასწავლებლის მოსწავლე ავთმოფე შვირდთა. — წირაღი რედაქტორთან ღვსიუმიად. — ქრისტიანთა თარანი? — სსკა ღსსკა ამბები და შქინშეგები. — ეურსაღ გსწეთათ მიმოხილვა. — სიტყვა საქართველს კქსარსოს... ხიკვსიკვპოსის ზაღლესი. — ქაღვსაღული ცნობები. — განცხადებანი.

მოზიციალური ნაწილი.

განჩინება უწილდის სინოდისა.

19-ს თკემბრიადამ — 6 ნოემბრიადამ 1883 წლი სა № 2118 მოსპობისათვის ნებადურთველად ზალესტინის წმიდა ადგილების სასარგებლოდ შეწირულებათა შეკრებისა.

ოაწმიდესმა სინოდმა მოისმინა წინადადება სინოდალნი თებრზროკურორისა, 30 სექტემბრიადამ 1883 წლისა, № 10551, შუამდგომლობისა-მებრ იერუსალიმის ზატრიარქისა მიდებისათვის სომათა მოსასწამებლად უკანონო და ნებ-დაურთველ შეწირულებათა შეკრებისათვის ზალესტინის წმიდა ადგილთა სასარგებლოდ. ებრძნეთ: მივიდეთ რა

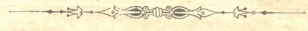
ურადლებამი განცხადება ზატრიარქისა, რომ რუსეთში მოგსაურობენ მრავალნი სწარსეთის ქვეშეგდომნი ნესტორიანთ სარწმუნოებისანი, რომელნიც ჰკრებუენ ხალხში შეწირულებათა ზალესტინის წმიდა ადგილთა სასარგებლოდ და რომელთაც არა აქვსთ ამსუდ არც ვუქლობა, არც მინდობილება იერუსალიმის ზატრიარქისა და არცა ნებართვა რუსეთის მართებლობისა, **ოაწმიდესი სინოდი** განსარჩინებულად და მოსასწამებლად ასრე ნება-დაურთველად შეწირულებათა შეკრებისა თანახმად იერუსალიმის ზატრიარქის შუამდგომლობისა განაწესებს: 1) კამოცხადოს სასულიერო უწეებას, რომ რუსეთში არ არიან შეწირულებათა შეკრებინი ზირნი დანდობილინი და გამოკისნილინი იერუსალიმის ზატრიარქისაგან შესწავლესა

ლად შეწირულებათა სასარგებლოდ იერუსალიმის წმიდა ადგილთა ღირსი არა ხქეს ამხედ კანონისა-მებრ მიცემული წიგნები შეწირულებათა ჩასაწვრად გარდა შემდეგთა პატრიარქის წარმომადგენელთა პირთა, ღ სს-სხელდობრ: ქალაქს მოსკოვში—წინამძღვარის იერუსალიმის პატრიარქის პოდგორიის არხიმანდრიტის არსენისა, ქალაქს ტადანროვში — სტავროპოლიალნის ალექსანდრე ნეესკის წინამძღვარის არხიმანდრიტის პარფენისა, კავკასიაში, საქართველოში, ქ. თბილისში—არხიმანდრიტის ბესარიოსსა ღ იმერეთში, ქალაქს ქუთაისში—არხიმანდრიტის დამიანესა. 2) მიეცეს წინადადება ეპარხიის მღვდელ-მთავართა: ა, მიანდონ რწმუნებულთა მთდაში ეპარხიის მრევლის მღვდელთა, რომ მათ შთავაგონონ თავიანთ მრევლთა ღ აუსსნან ვნება, რომელიც წარმოდგება ამანირად ფულის შეკრებისაგან, როგორც შემწირველთა, აგრეთვე ღრისტეს საფლავისათვის, ღ თუ შეტუობილ იქმნეს, რომ მათ სამრევლოებში დადიან მატყუარა წმიდა ადგილთა სასარგებლოდ ფულის შემკრებელნი, აცნობებდენ ამხედ ადგილობრივ პოლიციას, ღ ბ, მოანდინონ განკარგულება დაბეჭდვისათვის სემა განცხადებისა ადგილობრივ ეპარხიალურ უწყებებში.

ცირკულიარი შინაგანი საქმის მინისტრისა გუბერნატორებთან.

18-ს ნომბერს 1883 წელსა № 2266 დასამატებელად ცირკულიარნი წინადადებისა 26-ს სექტემბრიდამ ამა წლისა № 2013 ვხლად ვსთვლი ვაგუწყო უუ. გუბერნატორთა, რომელ ფულების შეკრების უფლებით იმერიაში პალესტინის წმიდა ადგილების სასარგებლოდ გარდა იმ პირთა, რომელნიც იმა ცირკულიარში იყვნენ მოხსენებულნი, სარგებლობენ აგრეთვე: პალესტინის მართლ-მადიდებელი სასოვადოება ღ კერძოდ ამ სასოვადოების წვერნი, რომელთაც ვეკილობა ექმნება ამ სასოვადოების რწმუნისაგან უმაღლესად დამტ. 8 მაისს 1882 წელსა (სასოვადოების წესდება, სტატია 11, მუნ. ბ. ღ გ.)—

მიწივენი მიტოვებული

სამს. 1900. მარტის 18. 1900. 18

არა ოფიციალური ნაწილი.

სამკლასიო ვალდობს წარსული და აწმყო.

საყვარელო მკითხველო! შენ, როგორც მსოფლიო ცხოვრების სხვა და სხვა მოვლინებათა ყურის მგდებელი, უსათუოდ დამეთანხმები მასზე, რომ დროება კაცის ყოველნაირ მოქმედებას თავის ფერს ადებს და ხდის სასიხარულო. ან სატირალი ბედის ხეცდრათ. ეს კეშმარტებით ითვლება საზოგადოთ და ესევე უნდა ესთვეთ ზემოაღნიშნულის კითხვის შესახებ. თუ მას რაიმე სანატრელი და სასიხარულო ბედის-წერა სწოდა, იმ შემთხვევაში ჩვენც არა გვეთქმოდა-რა მის მეტი, რომ სახლში დაემჯდარიყავით და შეფრფინელი გვეყურებია მისთვის, მაგრამ როცა ეს ხსენ არ არის, სხვა რა გემართებს ჩვენ ბედკრულებს, თუ არა გლოვა, ოხრვა და საჩივარი იმ დამაბრკოლებელ მიზეზებზე, რომლების მეოხებით დღეს ვალობა ამ ნაირი მდგომარეობაში არის. მკურნალმა როგორ ჰქურნას, თუ არ უთხრას, რაცა სჭირდესო, უზრავს რუსთაველი, და ამა სიტყვებით დაგვებულვები აღარც ჩვენ ეხდით სათაქლოთ ჩვენი ოხვრის გამოაშკარებას.

ჩეცხრაშეტე საუკუნის შუამდის საეკლესიო ვალობას, ისე როგორც სხვას, ჩვენში, როგორც იყო, კიდევ თავისი ფერი ედო, მაგრამ სამოცი წლებიდან დაწყებული ჩრდილოეთის შემონაბერმა ციკმა ქარმა დასძლია სემხრეთის სიბოლს, შეტუბერ-შემოუბერა მას გვერდანებზე, დაორთილა, დააზრო შემოადგომის ხის ფოთოლივით და ბოლოს სული ამოახდინა. ამა თუთხმეტი წლის წინათ, როცა სოფელ-ქალაქებში ძველი დროის ჩარჩენილი მღვდლები მსახურებდნენ; წირვა-ლოცვა მათ მეტად გაჩაღებული და ვალობით შექმული ჰქონდათ. თვითონ ამა სტატისი დაწვერი არის იმისთანა დროის მომსწრე, როცა ახალს დახმართველს, თუ ყოველს წელიწადს არა, ორს-სამს წელიწადში ერთხელ მაინც ათუთხმებდნენ ახალგაზდა ყმაწვილებს აგზავნიდნენ ვურიაში, სადაც ისინი საეკილოურად სწავლობდნენ წირვის წესს გამშვენივით. მეტად სასიამოვნოს და სასიქადულოს ვერას ისენდა და ვერც ნახვდა კაცი, როცა ეს ნასწავლი ახალგაზდა გლეხობა ბრუნდებოდა შინ; გაზაფხულზე და აღდგომის უქმებზე გრძნობის გამტაცე და მრთელი კაცობის არსებობის დამატკობელ ხმზე თავის შეზავებულის გარმონით

გაპკიკინებდნენ სხვა და სხვა ძილის პირებს, ტროპარებს, კონდაკებს და სხვა. ნამეტურ მეტად სასიამოვნო შთაბეჭდილებას მოახდენდნენ ისინი მაყურებლებზე, როცა წირვის დროს ეკლესიაში ორ პირათ განიყოფებოდნენ, გაღვებოდნენ მარჯვნივ და მარცხნივ კლიროსებზე და ერთმანეთის ჯიბრებით, თავმომწონით, თანსაირათ კვანწადენ მგებს, თითქო ცდილობდნენ დამტკიცებიათ მაყურებლებისათვის, არა ჩვენ ვჯობთო, არა ჩვენაო. აქ მუშაობით ილაჯ გამოღულულ და დაქანტულ გლეხს, სხვა რომ არა ყოფილიყო რა, მარტო ეს ვალობა ავიწყებდა თავის დალოლობას, გულს უტკობდა, სულით აუხიზლებდა, ხორკით ამაჯრება და ამ ნაირთა ეს დაშლილი მესხინში ძალა უნებურათ მზათ ხდებოდა ესმინა და დემანსოვნა ყველა ის, რასაც ტაძარში იტყოდნენ. ამისთანა ტკიბილი და საკუთარ გემოვნებაზე შემოღებული ვალობა არა ნაკლებ გავლენას ღებულობდა დედათა საზოგადოებაზე. ძალები, ეს გრძნობით მდიდარნი არსებანი, კარვა ბლომად დაილოდენ ეკლესიაში იმ დროს, განა მარტო იმისთვის კი არა, რომ ისინი ქრისტიანთა იყვნენ, არა, იმისთვისაც, რომ მაშინ აქ ორ-სამ მხრადგან მოისმოდა ვალობა, რომელიცა დამატკობელი სახით უჯღერავდა მათ გრძნობის ყოველ ნაირ სიმეზას; დაეიწყებინებდა ქვეყნიურ შფოთსა და შრომას და მოავგონებდა ზეციურ არსებათა...

ეკლესიას გარდა ამ ახალგაზდა ყმაწვილების ვალობა ისმოდა კიდევ—კვირა უქმი დღე ან დღესასწაულებზე, საზოგადო ყრილობაში, ან კიდევ, როგორც ეძახიან ქვემო იმერეთში, ჯარებში და წვეულობის დროს სუფრაზე. მათი ვალობა ისმოდა ეგრეთვე გზაზე, სადაც სხვა დროს უიმისათ გლეხი კაცის უწმინდურ სიტყვაობას და ზნეობით გამაყვინელ ლაზღანდრობას საზღვარი არა აქვს; ესევე რელიგიური გრძნობის აღმძვრელი და მზრდელი ძილის პირები არიობდა საყანების არე-მარეში ფხვნიშველა, გულთა, ზვეით სიციხისაგან შეწუხებულს, ქვევოდგან მიწის სიმხურვალისაგან სულ-შეხუთილს, სიმშოლისა და წყურვილისაგან შემკრუწუნებულს თოხში ჩამღებო მუშა კაცს, რომელიცა ამდენი გაჭირვების მგობებით, არა იშვიათად, მიეცემოდა სასოწარკვეთილებსა და იეთის გმობას მიჰყოფდა ხელს, თუ ამ ვალობას არ გავრთო ის ერთხანს მაინც და არ დაეიწყებინა მისთვის თავის მოუღალავი შრომა. ჩვენ იმ ვალობლებზე ლაპარაკსაც არ დავიწყებდით, რომ ამის მეტი სარფის მომცემნი არ ყოფილიყვნენ ისინი ჩვენთვის. თუშეცა მათზე ესეც დიდი იყო.

მაგრამ მათი ხელოვნება უფრო შორს მიდიოდა კიდევ ამ შემთხვევაში. თუ წირვა-ლოცვის დროს ეკლესიაში და ღვინის დროს საესე სუფრაზე უტკობდნენ იგინი სმენას თანამებრძოლე მოძმეებს, მოკლეთა ესთქათ, თუ დაღვინებაში იყენენ ეს მოგლობენი ყოჩადღები, მის მაგიერათ არც გაჭირვებაში გახლდნენ ისინი ღაჩრები. რომელ მკითხველმა არ იცის ქართველების ადათი და ჩვეულება ტირილის დროს! აი ამ დროს, როცა რომელიმე მათ თანამომკითვანს ვინმე მოუყვებოდა, მოვიდოდენ ეს ყმაწვილები და მწუხარების აღმძვრელ კოლხზე „ზაას“ გაიძახოდნენ და მით ამშვენებდნენ ხელკულ-დაკრეფილ შეზობელს და მისს კირისუფალს. ეს გალობა მარტო ერთსა და იმავე პირების ხელში არ რჩებოდა, ია, ზეპირ ვედრებასაით, ერთის ყურისაგან მეორე კაცის ყურში გადადიოდა, მეორე კედან-მესამეში, მეათედგან-მეთექვსეში და ამ ნაირათ ერთმით მოპოვებული გონებებით სიმდიდრე თან და თან ვრცელდებოდა ახალ-გაზდა გლეხკაცობაში და საზოგადო ლუკმით ხდებოდა. ხშირად, ძლიერ ხშირათ ხდებოდა იმისთანა შემთხვევები—მაგალითები, რომ ზოგიერთა „ბიჭუნეკები“, ორი-სამი გავრანების შემდეგ, ისეთის კრიმანჭულს ხმაზედ შემოსასხებდნენ ამ ძილისპირებს და, რასაკვირველია, ისეთის სიამდვილით, რომ მაყურებელს ეგონებოდა, თითქო ეს-ესა თავის გამდლის ხელისაგან გამოსულ არიანო. ამისთანა წარმატებაში მდგომიარე გალობას საზოგადო პროგრესის ძალით უფრო უქეთესი ბედი უნდა სწეოდა მომავალში, ე. ი. უფრო უნდა გავრცელებულიყო და გაუმჯობესებულიყო, მაგრამ, როგორც ზემოთაც ესთქეთ, სოფლის მუხანათობამ ადრე უტევალა მას კვალი და ერთბაშით ამოაძრო საწყალ გლეხს პირიდაგან.

ჩას აქეთ, რაც ეს ძველი მიმართულობის და გემოვნების მღვდლები გადაგველო, და მათ მაგიერათ ეს ალაგები ახალი გემოვნების მღვდლებმა დაიჭირეს, საეკლესიო გალობა „ორ პირათ“—გან ჯერ გადავიდა „ერთ პირზე“ და ბოლოს ერთ ლიტრანა კაცზე, რომელიცა მეთის მადლით დღეს თუ ზვალ იძულე-ბული ხდება ხმა გაკმინდოს, არამც თუ მარტო იმისათვის, რომ ის ცოდნითა და მომზადებით ვერა სწედება უწინდლებს; დღეს, როცა მთავრობა მოწყალე თვალთ გვიყურებს და ვალდებულია გვხდის კიდევაც ქართულ გალობას უწინდელი ალაგი ეჭიროს ჩვენში, შევდივართ ეკლესიაში და სასოების მაგიერათ ზიზღი მოგედის გულზე: მღვდელი, ნამეტანის კონტაობით ხმის ამოღებასაც არ კადრულობს

და, ან თუ კადრულობს, ისე იმანკება, ისე უჭირებს ერთმანეთს ღრანჭებს, რომ გარეგან მაყურებელს ვიღაც „ვადამთიელი“ კაცი ეგონება. მართი უნდა იყოს: ან სწავლა უშლის ხელს, ან უსწავლელობა! ეს კიდევ არაფერი. მიხედვად გვერზე და დაინახე „ლიაკვანს“ (მედიანთს) რომელსაც ბევრის კითხვით ილაჯი გამოაღვია, და დაქანცულა მგალობლობის მოვალეობის ასასრულებლადაც ვადაყუდებია საწვი-ნის და „უფლო შეგვიწყალს“ ჰგალობს. მერმე როგორ ხმაზე? ისეთ შეუზავებელ და შეუთვისებელ ხმაზე, რომ ცოცა გემო გახსნილი მსმენელი, ვიტყვი „შეუშტარათ, გრძობაში კი არ მოჰყავს სულ უყარავს მას ლოცვის მღონას. მღვდელი, რომ „შვილობიანს“ უბნობს დაბალ ხმაზე ღიაკვანი ჰვერში გაჰყვირის, და მათი ხმები სრულებით არ უდგება ერთმანეთს. არც გვეგონოს მკითხველო, რომ ეს მარტო სოფლის მიყურებული კუთხეებში იყოყ ასე. ამახვე დაინახე შენი ღამაში თვალებით, თუ შებრძანდები ქალაქების ზოგიერთთა ეკლესიებშიაც.

ძათი უნდა აიხსნას ამისთანა ანორმალური მოვლინება? დაგვეკითხება ზოგიერთი ცნობის მოყვარე მკითხველი. ბევრი მიზეზები უშლის ხელს ამ საქმეს, მაგრამ ყველაზე მეტათ ის, რომ თვითონ ეხლა ნასწავლობა მღვდლებმაც არ იციან ეკლესიური გალობა. და პრიჩეტნიკებზე რალა თქმის? ასე, სილარიბე, დაუდენელობა, გულგრილობა და უცოდინარობა უწყობს ხელს, რომ გალობა სულ ამოიფხვრას და დროა ამ საგანს კაცმა ყურადღება მიაქციოს, ვიდრემდის კიდევ არსებობს სოფლებში ძველი გალობა.

მ. უ.

სოფლის მღვდლის წერილები.

II.

სამღვდელთაგან ნივთიერი მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე დიდი ხანია რაც ლაპარაკი და წერა არის აღდგენილი. ამ საგანზე იმდენი დაწერილა, რომ თითქმის ყველას თავი აქვს მოაზრებული. ამ მრავალი წერისა, ლაპარაკისა და მსჯელობისაგან ბევრი არაფერი გამოვიდა. როგორც ყოველ შემთხვევაში, ისე ამ საგნის მსჯელობაშიაც ორნაირი მოაზრები აღმოჩნდნენ საზოგადოებაში და მწერლობაში. ერთი მხარე თანამერქნობელი სამღვდელთაგან ნივთიერი გაუმჯობესობის; მაგრამ მეორე მხარე საზოგადოებისა და მწერლებისა წინააღმდეგია ამის. ერთი ამბობს: „მღვდლებს მღკაძარეობა გაუმჯობესებული უნდა იყოს. მათ უნდა ჰქონდეს ჯამაგირი დანიშნული ისე, როგორც სხვა სახელმწიფო მოსამსახურე თანამდებობის პირებს აქვს. მღვდელი მარტო თავის თანამდებობის აღსრულებაზე უნდა ზრუნავდეს და ნიადაგ მასზედ ფიქრობდეს და არა—თონზიდეს, ხეიდეს და მეომარებს თავისი ლუქით-სათვის. მთელს სახელმწიფოში მრავალი იმისთანა მოსამსახურე პირები, რომელნიც მღვდლისოდნენ თავის თანამდებობის აღსრულებაზე არ შრომობენ, მაგრამ ერთი ათად მეტს ჯამაგირს იღებენ მღვდლებზე.“

მეორე ნაწილი საზოგადოებისა და სამწუხაროდ, ზოგიერთი მწერლებისა წარმოადგენენ თავის უსაფუძვლო და მახინჯ აზრებს მღვდლების ცხოვრების ნივთიერად გაუმჯობესების შესახებ. ისინი ამბობენ: „რათ უნდა მღვდლებს ჯამაგირი? განა ცოტა შესავალი აქვს მათ? ისინი იღებენ მკვდრებისა და ცოცხლებისაგან. რამდენიც უნდა დაუნიშნოთ მათ ჯამაგირი, ისინი მაინც კმაყოფილნი არ იქნებიან. ჯამაგირი რომ დაუნიშნოთ მათ, მაშინ გამაპრატუნდებიან და გაზარმატდებიან; მრევლი მათ ვეღარ იშოვის თავის ღრობზე. ახლა თუ სამკრელოს მიყვებიან მღვდელ მოქმედების აღსრულებისათვის მისთვის, რომ საჩუქარს მოიღოს; მაშინ კი, როდესაც ჯამაგირს იღებენ ხაზინიდან, სრულებით ხმას აღარ გაცემენ თავის მრევლსა“. დასამტკიცებლად ამისთანა უსაფუძვლო აზრთა და სამღვდელთაგან სიხარბისა მოიყვანებენ მაგალითად ფრანკების სამღვდელთაგან, თათრების მოღვათა და ებრაელების რაბინებთა. „ბრახლდეს, ამბობენ იგინი, არ აღბრუნა კითხვა და მსჯელობა მათ ნივთიერ მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე; ისინი მკმაყოფილნი არიან, არც მთავრობას

და არც საზოგადოებას არ აწუხებენ თუ ვინაშე მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე.“ ზოგი, სამწუხაროდ, ნასწავლნი პირნი იმა აზრისანი არიან, რომ სამღვდელთაგან ცოცხლები არ უნდა ჰყავდნენ, რომ უფრო ადვილად შეიძლოს მათი შენახვა სამკვლელობათა.

საზოგადოებაში, რასაკვირველია, ამისთანა უსაფუძვლო აზრების მომხრენი უფრო მრავალნი არიან. რადგან მრავალთა არ შეუძლიათ სწორი მსჯელობა შეადგინონ არა მარტო ამ საგანზე, არამედ სხვა საგნებზედაც... მაგრამ ვინც კარგად დაფიქრდება და საქმეს რიგინად დააკვირდება, ადვილად მიხვდება, რომ ძლიერ უსაფუძვლო აზრები აქვს სამღვდელთაგან შედგენილი ნამეტან ნაწილს საზოგადოებისას.

ამბობენ: „მღვდლები იღებენ მკვდრებისა და ცოცხლებისაგან“; მაგრამ რამდენს იღებენ?—ამის განხილვაში აღარაფერ შედის! გამოცხადებულია თითქმის ყოველგვარ რას აძლევენ მღვდელს გარდაცვალებულის დამარხვაზე და გვირგვინის საკუთრებს. შეიტყო, თითქმის, ყველამ, რომ მღვდელს აძლევენ გარდაცვალებულის დამარხვაზე და ყველა წესის აღსრულებისთვის 3—10 მანეთამდე და გვირგვინის კუთხოვებაზე 1—5 მანეთამდე. დანარჩენი მღვდელ მოქმედებების შესრულების საჩუქარი არა ღირს კაცმა მოიხსენიოს; ის არ აღემატება მანეთს. წლიური გარდაუწყვეტილი ღრამა, ანუ ღრამის ფული შეადგენს ორ მანეთს, სამზე მეტს—არასოდეს. შეელო ესეები რომ იანგარიშო, წელიწადში მღვდლის და ორი მედიანთის შემოსავალს შეადგენს საშუალო რიცხვით 150 — 300 მანეთი. სამს ცოლზე ილიან კაცს ეძლევა ჯამაგირთა 300 მანეთს. შემოსავალი მაინცა დიდ შემოსავლად. სამას მანეთს ჯამაგირს იღებენ ზოგიერთი მწერლები და თითქმის „სტარო-ყმბი!“

გვირგვინის კუთხოვების შესრულებისათვის მღვდელს აძლევენ საშუალო რიცხვით 1—3 მანეთამდე, ახლა არ იანგარიშებთ, რამდენი უნდა იშრომოს? ჯერეთ გვირგვინის კუთხოვების შესრულებამდის უნდა მოახდინოს გამოკლევა, შეკრობის ტობები, შეადგინოს „ობისკა“ და გვირგვინის კუთხოვების შემდეგ ჩასწეროს მეტრიკაში. რასაც გვირგვინის კუთხოვების საეკლესიო საბუთებში ჩაწერისათვის მღვდელი იშრომებს, ყოველი ნატარიუსი ამ შრომისთვის არ დაჯერდება არა თუ სამს, არც ათთ მანეთს, მაგრამ იმაზე არაფერ არ იტყვის. „მკვდარსაც ანდვენენ და ცოცხალსაცაო“. ახლა რამდენი წავა ისე, რომ სრულებით არაფერს მისცემს მღვდლის საგვირგვინოს? თვითონ ამ სტრიქონების

დამწერს შემხვდა მრავალ გზის, რომ სავერგინო არ მოუტიათ სრულებით არც ერთი კაპეიკი. ამას არ ვიტყვოდი, რომ ის პირები, რომელთაც გვირგვინი უყურებენ, ღარიბნი ყოფილიყვნენ. მაგრამ მათ ისარგებლეს მით, რომ არასოდეს ჩვეულებათ არ მქონებია და არც მაქვს მღვდელ-მოქმედების აღსრულებამდისინ ვისმეს რამე ესთხოვო...

ქაბაბენ, „რამდენიც უნდა დაუნჩნათ მათ ჯამაგირი მინც კმაყოფილნი არ იქმნებიან“.

ჩიან ქალაქებში მღვდლები, რომელნიც სხვა-და-სხვა თანამდებობის აღსრულებისათვის ჯამაგირს იღებენ 1000 — 2000 მანეთადმდე. ისინი ძლიერ კმაყოფილნი არიან და არავის არ აწუხებენ მათი მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის. ამისთანა მაგალითები მრავალია. ჩვენ არ ვიტყვით იმას, რომ ერთი ორი სამღვდელო პირებშიც არ გამოვჩინო ხარბნი, მაგრამ ეს განა სასულიერო წოდებაშია მარტო? რატომ არ მიაქცევენ ყურადღების საერო წოდების მოსამსახურე პირთა? მათ ყოველთვის ჯამაგირი მეტი აქვთ დანიშნული; მაგრამ განა კმაყოფილებიან თავის ჯამაგირით? აღარ იღებენ ქრთამებს? აღარ იპარევენ სახელმწიფო და საზოგადო ფულებს? არ ტყენ ხაზინებს?

ჩარბი და უკმაყოფილო თავის მდგომარეობით ყველა წოდებაშია, მაგრამ ერთი და ორი მაგალითით არ შეიძლება კაცმა საზოგადო დასკვნა გამოიყვანოს.

ჩსევე ითქმის იმ აზრზედაც, რომ ვითომც მღვდლები გაამარტაუნდებიან და გაზარმაცდებიან, ჯამაგირი რომ მიიღონ. მაშ ყველა სახელმწიფო მოსამსახურე პირები, რომელნიც ათას მანეთობით ორი და ოთხი ათასობით ჯამაგირს იღებენ, გაამარტაუნდებიან და გაზარმაცდებიან არიან და გულით და მუყაითად თავის თანამდებობას აღარ ასრულებენ. თუ ჯამაგირის დანიშვნა მოსამსახურეს გააფუჭებს და გაზარმაცებს, რათ უნჩვენენ საერო წოდების მოსამსახურე პირთა და, ხშირად მარტო ჯამაგირს არ აჯერებენ, მალ-მალე ასაჩუქრებენ კიდევ. მაგრამ არა; ამას ბრძანებს ისეთი მოსამსახურე პირი, რომელიც ათას თუმნობით ჯამაგირს იღებს და სამღვდლოების თავიანთ სამრეწლოსთან დამოკიდებულების სრულებით არა გაეგება-რა. მართლაც, ამისთანა პირები როგორც თავის თავზე ფიქრობენ, ისე სჯიან სხვაზედაც.

სამღვდლოების მოთხოვნილება მინც და მინც ბევრი არ არის. ისინი თხოულობენ იმდენი ფულის დანიშვნას, რამდენიც მათთვის საცხოვრებლად საჭიროა. იმდენი უნდა დანიშნოს მრეწლთაგან, რომ

თავისი ხელით აღარ თოხნიდეს და მუშაობდეს დღიური ლუკმისათვის. ისინი არასოდეს არ თხოულობენ იმდენს, რამდენსაც სახორციელო წოდების პირნი მოითხოვენ.

ჩარგად ხედავს ყველა, ვინც საქმეს რიგიანად აკვირდება, რომ ფრანგების სამღვდლოება ძლიერ კარგად არის მომზადებული თავის მოვალეობის ასრულები ათვის. მათ აქვს მშვენიერი სადგამი, შეშა და ყველა ოჯახის მოწყობილება. ამასთან აქვთ ან ჯამაგირი და ან ეკლესიის შემოსავალი. მათ ესდობა იმდენი, რამდენიც მათი ცხოვრებისათვის საჭირო არის. იმს არა თუ თვითონ აკლია რამე, არამედ აქვს იმდენი შეძლება და საშუალება, ეკლესიის და საზოგადოებისაგან მინიჭებული, რომ ზოგიერთ გაჭირვებულთაც დაეხმაროს. მათში საზოგადოებას და სასულიერო მთავრობას იმდენი უტღია და მოუხერხებია, რომ თავიანთი სამღვდლოება აამორონ სამრეწლოში სათხოვრათ სიარულს. იქ, სადა ასე კარგად დაუწყვიათ ერთხელეც საქმე, რასაკვირველია, საჭირო აღარ არის წერა და ლაპარაკი მათი მდგომარეობის გაუმჯობესობაზე.

„ძისთვის არ ჩივიან თავის ნიეთიერ მდგომარეობაზე თათრის მოკლები?“.

ჩოკლები არიან ვაჭრები; იმათ სრულებით მათი სჯული არ უშლის, რომ მოკიდოს ისეთ რამე ხელოსანობის საქმეს ხელი, რომელიც ჩვენი სამღვდლოებისათვის ვთიად სასტიკად არის აღკრძალული. ამას გარდა ისინი იღებენ მეათედ ნაწილს ყოველ გეარის შემოსავლისაგან თავიანთ სამრეწლოში. მათში მათი სჯულით დადებულია სიძმე „ყალიმი“ (მზითვის მსგავსია) უნდა მიუტანოს საცოლოს, ანუ მის პატრონს. ამ ფულების მეათედი მოკლის არის. ამ მეათედდამ მოკლას ერგება ყოველთვის არა ნაკლები სამი თუმნისა. ჩვენში რას აძლევენ მღვდლებს გვირგვინის საკურთხათ? გლეხები ერთი მანეთიდან სამ მანეთამდე და თავად ზნაურობა საშუალო რიხებით 5—15 მანეთადმდე. მზითვის მეათედს, რომ მღვდელს მისცემდენ ზოგიერთ ადგილას, დარწმუნებული ვარ არასოდეს ლაპარაკი არ აღიძრება სამღვდლოების მდგომარეობის გაუმჯობესების შესახებ. ძველა ესეები ვინაღ დაწვლილებით არ იცის, ლაპარაკობს და, სამწუხაროდ, სწერს კიდევ სამღვდლოების სიხარბზე ისეთ რამე უსაფუძვლოს, რომ არ დაიმსახურებს არა ვითარ ყურადღებას და პატივს და ამისთანა უსაფუძვლო წერა და ლაპარაკი საკმაო ზოგიერთ სუსტ გონებთან პირთათვის დასაჩუქმუნებლად, რომ ჩვენი სამღვდლოება, ვითომც, ყველა

სხვა სარწმუნოების სამღვდლოებაზე ხარბი იყოს.
 შრო აჩის მოიფიქროს საზოგადოებამ და იხმაროს ყოველი ღონისძიება და გამოიყვანოს თავისი მოძღვრები იმ დაბრკოლებათაგან, რომელნიც მათ ხელს უშლიან და აბრკოლებენ მათი დიდი მოვალეობის აღსრულებაში...

როგორი მოკლე ამხსთ ამთმქოფ შაგირდებს ჩვენ ოთხ-მლასინან ხასუღნირო სანწყამელაღმებში.

ხარკი ხანი არის, რაც ჩვენმა სამღვდლოებამ იგარძნო თავიანთ მოსწავლე შეილებს ავათმყოფობის დროს გაქირავებული მღვდმარეობა. იგარძნო, თუ რა დიდი ძვირფასი ყოფილა კაცისათვის ტან-მრთელობა და საქიროთ იცნო მისი, შექმლების დაგვარად, დაცვა. ავათმყოფებისთვის ააშენა საავათმყოფო სახლი, მოაწყო, როგორც რიგია, დაიყენა ექიმი, რომელსაც დაუნდნა ჯამაგირი როგორც ექიმს, ისე ფერშალს და სასწავლებელში ბინაც მისცეს, შემაც, სანთელიც და ხარჯიც, რომ უფრო გულ მოდგინეთ და ნიადაგ თვალ-ყური ევდო ავათმყოფებისათვის.

სამღვდლოება სრულებით დაიმკვდებოდა და ფიქრობს, თუ ეინიცობაა მათი შეილი ავათ გახდა, ექიმი და ფერშალი ნიადაგ თავზე ადვიან და მოუვლის მათო. მაგრამ რამდენად უფლიან და ყურს უვდებენ ისინი ავათ გამხდარ ბავშვებს, ამას ქვემო ნათქვამიდა შეიტყობთ.

1883 წლის თენკენის თვეში მე შევიყვანე ჩემი ძმისწული, 9 წლის ყმაწვილი, მუთათისის სასულიერო სასწავლებელში. ამ ყმაწვილს რალაც მიხეზვის გამო ასტიკინოდა ორივე თვალეტი. მით კვირეს, თურმე ტკივილს არ გრძობდა, თუმც დაწილბებული ძლიერ ჰქონდა თვალეტი; მაგრამ ყურადღების მიმქცევი კაცი არ ვინ გამოჩენია. (ხიდვ იმერთმა უშველოს მის მასწავლებელს ბ. ძაქარავას, რომელსაც ესწავლებია ფერშალთან მისვლა.) შამწვილი მაშინვე მისულა ფერშლის ბინაზე, მაგრამ უთხრობათ: „კომო ავათმყოფებთან არისო, მობრძანდება და მაშინ მოდიოო.“ მივა მეორე დღეს და ჰპოებს შინ ბ. ფერშალს, რომელიც ახედ-დახედეს და უბრძანებს: „წალი შენ ჩვენ ექიმ ნაცვალოთან, ხომ იცო სად დგას?“ (სასწავლის ექიმის ბინას). მიღის ყმაწვილი

მეოთხე დღეს ბ. ნაცვალთან, დგას ორი-სამი საათი კარდორში და სიცევეში კანკალებს. ამ დროს გამოდის ბიჭი და ეუბნება: „ექიმი, ბავშვებო შინ არ ბრძანდება და ხვალ მოდიოო.“ მეხუთე დღესაც მიღის ყმაწვილი და, შემდეგ ჩვეულებრივი ლოღინისა, ეუბნებია, რომ მეგრე შემოდიო და სხვანი. ასე ამგვარის წვლების შემდეგ, როგორც ექმნა, ეღირსა ავათმყოფს ექიმის ნახვა მეორე კვირეში, მაშინ, როდესაც სწეულებამ მაგრა ფსევები გაიღა და მოსარჩენიც ძლიერ ძნელი შეიქმნა. იმ დღეს, რომელ დღესაც მე მომიხდა შემთხვევით მუთათში ჩამოსვლა, ენახა ექიმს ბავშვი და მიეცა რალაც თეთრი წამალი თვალეტიში ჩასაყრელი. იმისთანა თქვენს მტერს მე ბავშვის დანახვით უცერივ გულზედ ელდა მეცა; გამოკითხე ყველაფერი ბავშვი და მან მაიმო ყველა ეს წემორე ნათქვამი. ამგვარ უყურადღებლობამ გააძნელა ავათმყოფობა, დაუწყო წვა თვალეტი, გამოუვიდა მუწუტი თვალის კაკალზე, რომელიც თვალის კაკლისკენ იწედა და დაბრმავებას ექადებოდა ბავშვს. იმ წამსვე წაიყვანე თვალისში ბავშვი თვალეტი ექიმ ბ. რეხთან, რომელმაც რამდენიმე ხნის ექიმობის შემდეგ, დაიხსნა ყმაწვილი საუკუნით დამახინჯების და სიბრმავისაგან. თუ რამდენი დამხნარჯა მისვლა მოსვლაში—ერთს კვირეს ქალაქში ცხოვრებაში და ექიმობაში და შემდეგ მუთათში—ამას ყოველი მკითხველი ადვილად მიხედება, ვინც კი ერთჯერ მაინც ყოფილა ქალაქში და ჰქონია საქმე ჩვენ ექიმებთან; მაშინ როდესაც ერთს კვირეს განათავისუფლებოდა ყმაწვილი და უფრო იაფათაც მორჩებოდა, რომ დროზე ყურადღების მიმქცევი კაცი ყოლოდა. ეს კიდევ, მადლობა იმერთს, მე შევიძელი და უშველო დროზე, მაგრამ იმან რალა უნდა ქნას, რომელსაც ლუკმა პულის ჰაზა უჭირს, რად უნდა დახარჯოს 200 მანეთი, რომელიც მე დამესარჯა თვალეტი საექიმოში, საწყალმა შევირდის მშობლებმა და ხომ უნდა ტყვილათ დამახინჯდეს და ან უნდა გახდეს საუკუნო მსხვერპლათ ამ გვარ ექიმების უყურადღებობის შემწეობით? ეს სამწუხარო მოვლენა წარმოიშობება ჩვენის სამღვდლოების საყურადღებოთ და, იმედია, მიაქცივენ ჯეროვანს ყურადღებას. შეიძლება, ექიმმა სქეკას, რომ მას დიდი ჯამაგირი არ ეძლევა სამღვდლოებისაგან; მაგრამ ექიმაც არ უნდა დაივიწყოს ის, რომ ცოტა შრომა მოეღის მას სასწავლებელში, როგორც უნდა იქნეს, ექიმი ვალდებული თითოჯერ მივიდეს დღეში სასწავლებლის საავათმყოფოში და დახედოს, თუ არის ვინმე ავათ. შეიძმა რომ ყველა

ავთომყოფები თავის ბინაზე დაიბაროს განა ეს შეიძლება?

ძლიერ საჭირო არის, რომ გამოცხადებული იქნეს ანგარიში საავთომყოფოს: საშუალო რიცხვით რამდენი არის ხოლმე ავთომყოფი წელიწადში და რამდენჯერ მისულა ექიმი ავთომყოფების საქეში. **თუ** სამღვდელთა დაინახავს მის დიდ შრომაში, შეიძლება ჯამაგირიც მოუმატოს სასწავლებლას ექიმს. **ძლიერ** ვაკეთდა საავთომყოფო და თუ ავთომყოფებს თვალ-ყურის მდებელი არ ეყოლათ, ძლიერ სამწუხარო იქნება.

შვირილის ნორმალური სკოლის მასწავლებელი **თეოდ. ხუსკივაძე**.

წმინდი რამდამტოთან.

ლექსშიდამ. სახალხო სკოლები რაქა-ლექსუმისა კარგა რიგიანთ მიდიოდნენ წინეთ და თავის დანიშნულებას ასრულებდნენ; ძველათ იპოვიდით იმისთანა სკოლას, რომ ბევრად თუ ცოტად წარმატება არ შეგემჩნიათ და **30—25** მოსწავლე არ გენახათ სასწავლებელ მიდ. **ზიამებო**და, იმ ხანებში, სახალხო სკოლების ნახვა რაქა-ლექსუმში.

სწორედ ეს ფეხის ადგმა და კარგი-რიგიანი წინ წაწევა რაქა-ლექსუმის სახალხო სკოლებისა იყო იმ დროს, როცა რაქაშიდ მაზრის უმფროსად იმყოფებოდა **ბ. თ. ჩიჯავაძე** და **ლექსუმში**—განსვენებული მაზრის უფროსი—**ზინენესკი**.

ქმ ხსენებულთა პირთა დარსეს უმაღლესი მართებლობის ნება-დართვით რაქა-ლექსუმში მდ. სახალხო-სკოლები; ესმარებოდნენ და ზრუნავდნენ მათთვის, ყურადღებასაც აქცევდნენ ყოველს სკოლის საქეობებს. **ბ** მირად ტყობილობადნენ სკოლების მდგომარეობას, შეამჩნევდნენ თუ არა სკოლებსა და მათ მასწავლებლებსა რაჟმე ცუდს მდგომარეობას, მზით იყენენ მოგვებინათ საშუალება და დახმარებოდნენ მათ. ამიტომ იმ დროით, მათის წყალობით, სკოლები და მათი მასწავლებლები მათ მაზრებშიდ წარმატებაში იყენენ. **მ**ს შემდეგ კი, რაც ეს მაზრის უფროსები დაშორდნენ ჩვენს რაქა-ლექსუმსა, სწორედ გითხრათ, ცოტა არ იყოს, სკოლებს ვერ ვუყურებთ წინანდელ მდგომარეობაშიდ. **სკოლებსა** და მათ მასწავლებლებსა სულ შეუემკირდათ ხელის წყობა: გლვებმა სკოლებშიდ შეიღების მიცემა სულ შეგასუსტეს; სკო-

ლებშიდ მიღებული ყმაწვილები გაყავთ და სწავლას თავს ანებებინებენ; მასწავლებლებს რიგიანთ და თავის დროზედ ჯამაგირს არ აღირსებენ, რომ მათ თავი ისაზრდოვან; ზოგან სასწავლებელის სახლები თავის მორთულობით დანგრეულნი და გაფუჭებულნი არიან; სტროკესა და შემას სულ მოკლებულნი არიან. ამიტომ სკოლები სამწუხარო სურათს წარმოგვიდგენენ; ძველად იპოვით ცხლა იმათშიდ **15** და **20** ზედ მომეტებულს მოსწავლეს და იმათაც ღარიბ მდგომარეობაშიდ. **თუმცა** მასწავლებლები ცდილობენ დაჩინონ რაიმე კვალი თავის სასწავლებლებსა, გარნა ბევრი ნაკულღვენებანი მათ შრომას ხელს უშლიან. **პრც** ერთი დაწესებულება არა თხოვილობს, ჩემის აზრით, ესოდნ ხელის წყობას, რამდენსაც ელემენტარული სკოლები. რადგან ბელი და უბედობა ხალხისა, ანუ უკეთ ესთქვათ, მომავლის ახალი თაობისა, დამოკიდებულია სკოლის წარმატებაზედ, —ამიტომ სრული იმედი გვაქვს ვისაგანაც ვჯერ არს, ეცდებიან თავის მხრით და ყურადღებას მიაქცივენ ამისთანა ხალხისთვის საჭირო საქმეს.

სკოლის მასწავლებელი, მღვდელი **ბ. შ.**

ძმინტიანი თუ თათარი?

ქმას წინეთ გავთე „დროებაში“ იყო დაბეჭდილი ერთი ყოვლად შესაძრუწუნებელი აშბავი, რომელიც მომხდარიყო გარის მაზრაში, სოფელს ტბეთს. საქმე აი რაშია. **წესიერების** აღდგინებისათვის გამოგზავნილი ყოფილიყო ამ სოფელში რამდენიმე ყახანი რუსები, რომელთა უმფროსს, **ბ. სერებრიაკოვს**, ჩამომავლობით კახარდოვლს, მოუტაცინებია ერთი ოსის გლეხი კაცის გასათხოვარი ქალი და მიუყვანინებია ბინაზე. ამ ამბავზე **ბ. სერებრიაკოვს** თავის გასამართლებლად პასუხი გაუგზავნია გავთეს „ნოვოე ობოზრენიეში“. ამ პასუხში **ბ. სერებრიაკოვი** მართლულობს თავს მით, რომ ის არის შთამომავლობით კახარდოელი, მტკიცედ აღმასრულებელი და მიმდევი თავის მამაპაპის ჩვეულებათა. „ჩვენი რჯული ნებას გვაძლევს, ამბობს, **ბ. სერებრიაკოვი**, წერილობითი მორიგებით ქალის ცოლად წაყვანას და ამისთანა მოტაცებაც, თითქმის, ჩვენს რჯულში გვირგვისის კურობების წესს შედგენს.“ საერო წოდების განვთებმა რიგიანად მიაქციეს ამისთანა საზიზღარ საქციელს ყურადღება და, იმედია, სახორციელო

შმართებლობა უყურადღებოთ არ დასტოვებს ბ. სერგებრიაკოვის მოქმედებას...

ჩაგრამ ჩვენ ჩვენის მხრით არ შეგვიძლია არ მივაქციოთ ყურადღება ერთ საგანს, რომელიც შეუნიშნავად დარჩა: ბ. სერგებრიაკოვმა თავისი პასუხით მკითხველი საზოგადოება და გაზეთებიც შეტომაში შეიყვანა და ავიტყვიანა მათ, რომ ის, ვითომც, როგორც კაპარადელი, სარწმუნოებით უზნებობათ არა სთვლის თავის ამისთანა საქციელს და მისი სჯულის წინააღმდეგს ვერაფერს ხედავს ამ გვარ ქალის მოტაცებაში და მასთან უკანონო კავშირის დამოკიდებულებაში. ამ შემთხვევაში ბ. სერგებრიაკოვი ძლიერ შემცდარია. იმან თავისი სჯული დასტოვა დიდი ხანია და ქრისტიანობის სარწმუნოებაზე მოინათლა. მონათელის შემდეგ იმან დასტოვა ყველა უსჯულოთა უზნეო ჩვეულებები და აღიარა მართლმადიდებელი სარწმუნოება, რომელიც არავის ნებას არ აძლევს ქალის მოტაცებისას და ხელწერილობით მასთან ცოლქრმული კავშირის დამოკიდებულებისას. ბ. სერგებრიაკოვს, რამდენადაც ვიცით ჩვენ, ჰყავს ცოლი და მეორე ცოლის ყოლებას მაჰხმადის სარწმუნოება თუ აძლევს კაცს, თორემ ქრისტიანობის სარწმუნოება—არასოდეს. ბ. სერგებრიაკოვი, თუმცა ერთხელ მონათლულია ქრისტიანად, მაგრამ, როგორც მისი პასუხისაგან სჩანს, ის ისევე დაბრუნებია თავის მამა-პაპურ სჯულს და ჩვეულებასა,—მას არ უნდა დასტოვოს იგინი, რამდენჯერაც უნდა მონათლოთ. მივაქცევთ ამ ვარემოებაზე მისი მოძღვრის და სასულიერო მთავრობის ყურადღებას.

სხვა და სხვა ამბავი და უწინაშეაბი.

ქოგორც ნამდვილად შევითქვით, ბ. საბინინი, კანდიდატი იქით მტყვევლებისა, მიიქცა მის მალალ შოვლად შამღვედლოესობის საქართველოს მკზარნოსის პავლესადმი თხოვნით, რომ გამოაწერინოს ეკლესიებს მისგან შედგენილი ალეოგრაფიული ნახატი წმიდა მოციქულია სწორისა „წინასი“, თითო ხატის ფასი აქვს ღანიშნული მანეთ ნახევარი გაუჯანვინალ.

საქართველოს ექსარხოზმა მოახდინა განკარგულება და გამოუტყადა მთელს საქსარხოზსა სამღვე-

ლოებას, რომ შეუძლიანთ ყველამ გამოიწერონ თავიანთ ეკლესიებისთვის თუ სურთ, რასაკერაელოა, ეკლესიის ფულებით. მთელ საქსარხოზსაში მიხლოებით ირიცხება ათას ოთხასი შტატის ეკლესია (1400) და ყველა ეკლესიამ თუ გამოიწერა, ფული მოკროვდება ორი ათას მანეთადი. ამბობენ, რომ სურათი მშვენიერად არის შედგენილიო, მაგრამ რამდენათ ელირება მისი დამზადება და მასალა ეს არეიტო.

ჩარსულ წელში გამოიცა ოაწმიდესი სინოდის განკარგულებით ახალი კონსისტორიის წესდება. ეს წესდება ახალი რამე არ არის; სასულიერო კონსისტორიის წესდება, შედგენილი და გამოცემული 1841 წლისა, არის შეესებული იმისთანა სახელმძღვანელო განჩინებებით, რომელნიც არიან გამოსულნი 1841 წელს შემდეგ. ოაწმიდესმა სინოდმა გარდაწყვიტა, რომ ეს წესდება დარიგდეს ყველა შრეელის ეკლესიებზე ორმოცდა ხუთ კაპეიცო. საქართველოს საქსარხოზოშიაც იბოქება თითო ეკლესიიდან 45 კაპ. მართლა ძლიერ საქირო არის, რომ თვითეულ ეკლესიაზედ იყოს თითო სასულიერო კონსისტორიათა წესდება, მაგრამ ჩვენ ეკლესიებში ჩვენი სამღვედლოებისათვის არა ერთიარ მნიშვნელობა არ ექმნება მათ, აქ საქირო იყო ისინი ქართულად გადათარგმნილიყო. და ქართულ ენაზე დარიგებულიყო ეკლესიებზე. იმედია, რომ ამას მოაქცევს სინოდალნის კანტორა ყურადღებას და დაეხმარება სამღვედლოებას და მისცემს საშუალებას ცოტათი მაინც გაიგონ ის წესდება, რომლითაც ისინი გასამართლდებიან.

ჩ. მუთაისში გახსნა ერთმა ქუთათურმა მოქალაქე სომეხმა პასიკოვმა წმინდა სანთლის ჩამოსასხმელი ქარხანა. ამ ქარხანაში ის ამზადებს წმინდა თაფლის სანთელსაც და სხვა წითეულებისაგან შემზადებულს ნარევე სანთელსაც. წმინდა სანთელს ფუთს ჰყიდის ოცდა ექვს მანეთად და მდბაალი სორტის სანთელს — ოცდა სამ მანეთად. მრავალი პირები ყიდულობენ ამ ქარხანაში სანთელს. ამ ქარხანას ხელს უწყობს საეკლესიო სანთლის ღუქანიც, რომელიც არსებობს მუთაისში. ამ ღუქანში სანთელი აღარ არის; ელიან მოსკოვიდან, მაგრამ იანერის თვე გავიდა და სანთელი ჯერეთ არსად არის.

სანთლის დუქანი პასიკოვს გაუხსნია სობოროს გვერდზე, ათ ნაბიჯზე და საეკლესიო სანთლის დუქანი კი საღაცა მიერადნილ ქუჩაზე არის, რომელსაც ძნელად მიაგნებს უცნობი პირი.

* *

ჩვენ შევიტყვეთ, რომ საქართველო-იმერეთის სინოდალის კანტორა ჰკრევს ცნობებს სამხრევლო ეკლესიების მამულებზე, რომელნიც ეკლესიებს დარჩა საეკლესიო მამულების ხაზინის უწყებაში გადასვლის შემდეგ. ძლიერ კარგი იქნება ამ მამულებს ყურადღება მიექცეოდეს და რიგიანათ ეპრობით გაიცემოდეს. შრი ამისთანა საეკლესიო მამული, როგორც გვაცნობებენ, ს. ჩხარში ვაჭრობით გაცემულია ოცდა სამეტი მანეთად. ბოლოს გაუციათ ეს გლებებს, გაქცეულან ჭუთისში და სამოკი და ასი მანეთი უძლევიათ ებისკოპოსისათვის, ოღონდ ჩვენ მოგვეცი იჯარითა. იმერეთის ებისკოპოსს უწინდელი ვაჭრობა გაუწყებია და ხელახალი ვაჭრობა დაუნიშნავს. აქ ორში ერთია საფუძვლები: ან ბლადოჩინს არ შეუტყობინებია საზოგადოებისათვის ამ ადგილის ვაჭრობით გაცემა და ან ვაჭრობა „მოხერხებულია“.

* *

ძოგორც შევიტყვეთ, იმერეთის ეპარხიის სამღვდლოებას კიდევ ექმნება არა ჩვეულებრივი შეკრებოლები ქ. შუთისში ღიდმარხვის მთავრე კვირიაკის დასაწყისში სემინარიის დარსების შესახებ. სამეგრელოს სამღვდლოებას ჩვეულებრივი შეკრებილება ექმნებათ ოთხს კვირიაკის შემდეგ თავიანთ სასწავლებლის შესახებ საქმეზე.

შურნალ-გაზეთთა მიმოხილვა.

შასამტიციებელად იმა ცნობისა, რომელიც ჩვენ მკითხველებს ვაცნობთ მსოფლიო პატრიარქის სამხარულიდამ გამოსვლისა, მოგვყავს დაწვეოლებითი ცნობები ამ საგნისავე შესახებ „ღრობაში“ დაბეჭდილი: „ჩაგვა ხსნავ, რაც ოსმალეთს მმართველობის და კონსტანტინოპოლის მართლ-მადიდებელი ეკლესიის შორის განსეთქილება დაიწყო და ამ ბოლოს დროს იქმდის მაღალი, რომ ესხა ოსმალეთს შინაურს ზოღაიტავაში ამ განსეთქილებას უჭირავს პირველი ზღვილი და ისედაც დასდართული საქმეები ოსმალეთისა, ამან უფრო დასდართა და გაანჯელა.

ჩიხეკია ამ განსეთქილებას მდგომარეობს იმაში, რომ სულთანს და მისი მმართველობა შეეხსენ ამ განსეთქილებულ უფლებებ და პრივილეგიით, რომელნიც მართლ-მადიდებელ ეკლესიას ეჭვს მინიჭებული იმაზე თავთივე თათქის იმ დღიდან, როდესაც სულთან მურადმა კონსტანტინოპოლად დაიწყო. ეს პრივილეგიები ანიჭებენ მართლ-მადიდებელ ქრისტიანთ უფლებას, სხვათ შორის, სოკოთად თავის სხვათარ საქმეთა გამოებისას, ანუ, სწორად ვთქვათ, ავტონომიას, თვით-გამკობას, კონსტანტინოპოლის ზეტარარქის ხელმძღვანელობით და წინამძღვრობით. სხუდგირო საქმეთა გარდა, ქრისტიანები განსაკუდრენ და სწეუდრენ სამოქალაქო საქმეთა, როგორც მაჯალათად, ქორწინების, მეკვიდრეობის და სხვა ამ გვარ საქმეთა. ამასთვის დაწარსული იყო სინოდი კონსტანტინოპოლის ზეტარარქის თავმჯდომარეობით და ყოველივე საქმეის, რომელიც მართლ-მადიდებელ ქრისტიანებს შეეხებოდენ, ექვემდებარებოდენ ზეტარარქის და სინოდის გარდაწყვეტილებას. საქმის განხილვის დროს სინოდში იღებდენ მონაწილეობას აგრეთვე სოკოეთათ ერის-კაცნიც.

ჩუ უნდა აღვნიშნათ, რომ ამ გვარ წესი საქმეთა გამოებისა არ იყო უსაფრთხო ქრისტიანებისათვის და ბევრი სოკოეთ და სხრეულებადც მიუნიჭებია მათთვის.

შას ოსმალეთის მმართველობა ამ წეს-წყობილებას შეეხო და, რაღა თქმა უნდა, რომ ამ გვარი ძალადობა დიდს უკმაყოფილებას და მღელვარებას ადმრავდა მართლ-მადიდებელ ქრისტიანებში. შორტამ განსიხარვას წამოკითავა ზეტარარქისთვის, სხვათა შორის, ქორწინების და მეკვიდრეობის საქმეთა გამოება, რაცა შეადგენს უმთავრესს სვანს იმ ავტონომიისას, რომელიც მართლ-მადიდებელ ქრისტიანებს აქვთ მინიჭებული, და ამის გამო, ცხდათ, რომ არ შეიძლებოდა ოსმალეთის მმართველობას დათხმებოდენ ამხედ მართლ-მადიდებელი ქრისტიანები. მართლ-და—გავიგეს თუ არა ოსმალეთის მთავრობის ამ გვარი განსიხარვა, სულ ერთიანად უდასხე აღგენს ანამც-თუ სამღვდლოება, ანამც ყოველი ოსმალეთის ქვეშევრდომი ქრისტიანები; ყოველგან, სხადც კი ქრისტიანები სცხორებენ, სმსიელი მღელვარება დეტყო და ყოველი კუთხიდან წინააღმდეგობა მოიხსნ. ოსმალეთის მთავრობამ პირველად უწადალება არ მიაქცია ამ მღელვარებას და ამის გამო ზეტარარქის მამიხეე აჟარს თავისი ხარისხი და სინოდისც მოსწონ თვისი მოქმედობა. ამ შემთხვევამ, რასაკვირველია, უფრო ადგედა ქრისტიანები და რომ საქმე იქმდის მივიდა, როდესაც ქრისტიანების სასოგადოდ და სწავრს აჯანყებას ბუერი აღარ აჯალდარა, მამნი კი იხებენ დაეცურებენ სულთანსაც და მისას მმართველობასაც; ესხა თითონვე უგზავნიან ზეტარარქის მუს-კაცებს და თათქის

ეგვიტობას—მოცო მთავალმანათი ერთმანეთში & როგორც თვალს მთავრადგით; მკარამ ზეტრანაჟი არა თანხმდება & უთვლის, რომ მას დღეს ჰქვია, რაც მე ზეტრანაჟობა ზვისდე მე უბრალე ებნეოზობის და ვარ & ადარავთარი უფლებას აღარა მჭკეს მორაგებანე მოვლანაგებობსო. ხინადიდ თავის მსრავ იმას ამოხსნ, რომ ხვეწ თავიკლდომარე, ზეტრანაჟი აღარა გუყავს & უმისოდა არც შეეკიდღას & არც გვიანდა რამე სქემის დაწევაო.

შობის დღესსწავლებებს რომ მოატანეს, მართლმადიდებელს ქრისტიანებს მამინ უფრო დაეტყოთ შეგოთვა. რომელიც იქმნენ—მელიკო იყო, რომ სტანძოლას მთავრობას შემინდ—ჰქეწესო უწესობას არა მოხდებოდა. ამ უწესობას უფრო შობა დღეს მთელადღეს & ამის გამო სულთანმა შობის წინა—დღეს ედევე გაუგზავნა მუჟკაცი ზეტრანაჟს & ხოსთავა—ხვად სდმროთა მსახურებას აღსწრული & ფოკელი ეპარქიის ეპისკოპოსს უბრძნე, რომ ამათაც აკრთვე აღსწრულან ამ დღეს დადებული ეგვლესიური წესით; ეს სსჭირთა იმისათვის, რომ შეიძლება ქრისტიანებმა ურიგობა რამ მოახდინონ ქადაქშიო. ზეტრანაჟმა ამასხედდ ასევე ის უბრძნეს, რომ მე აღარა ვარ მართლ მადიდებელი ეგვლესიის მთავრე & ამისათვის აღარც სდმროთა მსახურებას აღსწრულია შეიძღვან ზეტრანაჟის წესსკად & აღარც არავინა ბრძანებო. ამისთანავე შეუთავადა ზეტრანაჟმა, რომ ხემს ხარხისს ასევე კოტკორთუბ, თუ დაამტკიცებ ამ ზრავალეკით, რომელიცდ მართლმადიდებელს ეგვლესიის ჰქონდა მინისტრული, & თუ ამასხედ ასევესვე ბარათსდ მოამცემ, მოგორხნც იძლეოდენ შენი წინა—მთავრადილიო. ზეტრანაჟმა თავისი გათევისა & შობა დღეს არა სწირა; არც არავფერი უწესობა მოამხდარა, რადგანც მთავრობამ წინათვე მიიღო ამის წინააღმდეგ ზომები; მაგრამ სულთანმა მანც აცხობა ზეტრანაჟს, რომ ნათხოვნს ბარათს მისცემს იგი & კადეც ნამბანეობა ჰქვამ ბარათის შედგენას.

ღარათის მიცემის თაობასე მინისტრების რჩევასდ ჰქონდა კრება, რომელსედაც მოუწევიათ აბრთკობ რამდენიმე გუგელნიანი ბუბიქი. რა გადასწევოტებს ამ კრებასე, ჟურ სწორედ აწავის იცის,—მხოლოდ სმები ვის, ვითომცდ მინისტრები უწინააღმდეგებოდენ ბარათის მიცემას, & ეს სწორედ ნამდვილიც უნდა იყოს, ე. ი. უეჭველია, სულთანის მინისტრები თავის სიტყვას არ ვასტყებენ & ზეტრანაჟს არავფერს დაუთმობენ, რადგანც წინააღმდეგ შემთხვევაში მისი თავისთ დირსხეას დაამდნებენ & დაჭარბებენ ყოველს შვიშერლობას & ხლხის ნდობას.

შეტრამ იხივც თუ უნდა ითქვას, რომ თუ მინისტრებმა არ დაეპყროდილეს ზეტრანაჟის თხოვნას, შესაძლებელია სსჭეწსო მიმართულებას მიიღებს და, მასხმდელები, ეს კოტკობა ოსმალეთს ხიოცნცდლო დოუჯავს.

ეს გარემოება გარდად შეუწინათ ეკრობას სასელმწიფოთა & თავისი ელქნის ზირით ურჩვეწ მართლმადიდებელი ქრისტიანების დამტყოფილებას. თუმცა ზორატას, როგორც ეტეობა, არ უნდა სასელმწიფოთას რჩევის მიღებას, მაგრამ სსჭეწ ისე მიიღოს, რომ სსხვა აღარა გზით არ შეუძლიან ქრისტიანების დაწეწარებას, თუ არ აღუფლებას მათ ის უფლებანი, რომელთა დაზღვევამც გამოსწავს მათ შორის ესოდენი შეგოთი. ამ აზრს ამტკიცებენ თვით ოსმალეთის გამტენიც; მაგ. ეუწიული კრიტის გუბერნატორი & სსხვა ზრობინიებების მმართველები, სდდც კი მართლმადიდებელი ბურძნეხი სტხოვრობებს, აცხობებენ თავის მთავრობას სტანძოლში, რომ თუ ზეტრანაჟს არ მოუყოვიდოთ, ქრისტიანები უთოდად სსოვადლო აჯანყებან მოახდენნო.

ამსვე ჰფიქრობს სსოვადლო ავტორის ზრესხა, რომელიც ამ სსჭეწს გულმოდგინედ დაეკენებს თვალ-უურს, & ურჩევს ოსმალეთს უთოდად დაეპყოფიდილს ზეტრანაჟი. თორემ ამ განხეთქილებას სსჭეწსოთა შედეგი მოახდევს ოსმალეთისთვისო, შეუძლიან აღმოსავლეთის სსჭეწსდ თავი გამოაყოფინონ & ეს გარემოება არც კრობის სსოვადლო მშედობანობისათვის იქმნება სასწორული & მოუძღვრებულს ოსმალეთსდ სიცოცხლეს მოუწირავებოსო.

ქრისტიანების აჯანყებას ოსმალეთში მით უფრო მოახდენდელია, რომ ისინი მტკიცედ არიან დაწმუწეზულნი—რესითი არ მოაიძიენს მართლმადიდებელი ეგვლესიის შევიწროებას, დანახურას &—აღრე თუ გვიან—წამოკლანრღებას მასო.

ამვე განთიშვეე კვითხულობთ თელავის სსმდეგელობის შედგენად ზოტოკოვლებსე სსჭარტელო ექსტრინოსის არქიანეკოპოლის ზაფელსაგან შეამდეგ დასმულ რეზოლუციების & შენიშვნებს:

1) ღრებას არ ჰქონდაო უფლებას თავისივე განჯარეულებით ჟრობის გადაეხვევინების ამ დეპუტატებისათვის. რომელიცდ არ გამოცხადდენ კრებასე, არამედ უნდა წარედღის ამასხედ თხოვნა მისი ყოვლად-უსამდეგელოკობისათვის, რომელიცდ თუმცა ამტკიცებს მათს გარდაწვეკტელებას, მაგრამ შენიშვნას აძლევს უწესოდ მოქვეყნისათვის.

2) ღრებას არ უნდა ამოკრინას სსსწავლებლის ოჯახობრივი საწილის გამოც ზირი. ეს უჯანოთა განჯარეულებას რჩევა ამომტკიცებელი & სსსწავლებლის გამტეობა თითოხვე ამომტკიცებ ოჯახობრივი საწილის გამოც ზირს.

3) სსმდეგელოკობა ყოველდ მსრავ უნდა ეცდოს სსსწავლებლის ეგვლესიის აწენებას.

4) წყურის წიდას გიორგისა და გავაზის წიდას გიორგის ეპიკლეზიები არ არიან ვალდებული შემოიტანონ ხსენებულნი ახსენებულნი იმადენს შესაწირავი, რომელსაცა სდებს მათ კრებას, არამედ მართო კანონიერი პროტეისტი, რომელიც განაწილებით შესდებათ. მხოლოდ ხმადველოებას შეუძლიან წყურის ეპიკლეზიიდან ისესხონ 1400 მან. და გავაზის ეპიკლეზიიდან 900 მან. და გადაუსხდოს შემდეგ ეს ვალი ნაწილ-ნაწილ.

5) ქსაროსხის კანცელარიას მიძარბავს თსოხით თელავის ხსიანს, რომ მაიხის საოათვეო (майская третъ) ვამაგირიადმ გათვარიცხოს თელავის ხამასწავლებლო ოლქის კრებულთა სუთ-სუთი მან. და გავაზავს ხსენებულთს განკუთვანს ხსენებულთს შენობის ახსენებულად.

6) ღრუბას არა ჰქონდა უფლება თათოს მიეთითუბინს ხსენებულთს გამტეობისათვის, რათა მიეღო მასწავლებლად თუთბურაიე. ამიტომ გამკეობა აირჩევს სხვა მასწავლებელს და თუთბურაიეს უარი ეთქმება, რადგანც მას სწავდა უკანონოდ მიეღწია თვისის განზრახვისათვის.

7) შესახებ იმისა, რომ ესლანდელი დემუტატები დარჩნენ დემუტატებადვე ორს მომავალ კრებაზე, —ქსაროსხისა არა ჰქონდაც დაბრუნებულს, თუ რომ იმის თანხისა იქმნება ამომრჩეველი სამღვდლოებაც.

8) შესახებ იმ შენიშვნისა, რომელიც გამოუგზავნა კრებას ხსენებულთს გამკეობას ვლახის ოათხების დაქორავებაზე —ქსაროსხი აუწყებს, რომ კრება არ არის მოვარობითი ინსტანცია გამკეობისა და ამიტომ არ შეუძლიან მისცეს რაიმე შენიშვნა, უოკელივე უკან ანო მოქმედებას გამტეობისა, კრებას უნდა აცნობოს უოკელად უხმადველოებას და არა ზირ-და-ზირ უსაყვედუროს გამკეობას.

ამიტომ თავმჯდომარებს კრებისა მღვდელს ვარდიშეილს ეკლავა სსტოვი შენიშვნა და კრებას სსუკედური უფლებების გადამტეობისათვის, ხსენებულთს გამკეობას დაუფარველივე მისცემს ნასუსს ქსაროსხის იმ ბოროტმოქმედებათა შესახებ, რომელთაც სწამებს მას კრებას.

სრულა და მესნიარება ჯიხსიანობრივი საჩოხუნოებასა და კათილ-წაიოგაზად.

სიჯეგა,

თქმული საქართველოს ექსარხოისის არსებების კომპოსის ზავლეს მიერ თბილისის კათედრის სობოროთს განახლებების დროს 16 ოკტომბერს 1883 წელსა.

კერთხეულ არს ოფალი იმერთი ჩვენი, რომელმაც მოგვცა ჩვენ ძალი და შეძლება განახლებისათვის და კერთხევისათვის ამა წმიდისა სიონის სობოროისა! კერთხეულ არს ყოვლად წმიდა ქალწული ივთის მშობელი ჰარიაში, რომელსაც წილად ხვდა საქართველო. კერთხეულ არს ზეცათა მკურობი, რომელმაც მოგვცა შემწეობა და ძალა ამ წმიდა ტაძრის განმშენიერებისა, —ტაძრისა, რომელიც შემშენის სიწმიდისა ამა ქალაქისა და ჩვენი მხარისა. ჩვენგან ახლად განახლებული და კერთხეული სიონის ტაძარი არის დიდი სახალხო სიწმიდე! ეს წმიდა ტაძარი დიდის დროიდან რამოდენჯერმე ტახუელი იყო ღირსტეს სარწმუნოების და წმიდა მართლმადიდებლობის გულისათვის. ის ჯვარის სახეთ არის აღმშენებული და მრავალი საუკუნოების განმამავლობაში ჯვარით მოსილი იტანჯებოდა სესო ღირსტეს სახელისათვის. დიდი დრო მოუწდა ამ ტაძრის აღმშენებას. მხუთე საუკუნის პირველ ნახევარში ჩაიდვა მისი საძირკველი და მხოლოდ მეშვიდე საუკუნის პირველ ნახევრის ბოლოს გათავებულ იქმნა მისი შენება. ამანარად წმიდა სობორო, თითქმის, ორ საუკუნის განმამავლობაში ნელ-ნელა შენდებოდა და მტკიცედ და საფუძვლიანად აღმშენებული შეურყევად სდგას ზურ ათასი წელიწადი. ის თავის მრავალ საუკუნეების არსებობის დროს რამდენჯერმე გაუცარცავთ, გაუიხრებიათ და შეეცინებიათ ქრისტიანეთა მტრებს, რომელთაც რამდენჯერმე დეპურიათ ქ. ტბილისი, მაგრამ მტრებს ვერ დაუბრველიათ ის ბილიად საძირკველი. მისზე, როგორც სატახტო ქალაქის პირველ სიწმიდეზე, დაუცემოდენ ხოლმე საქართვე-

ლოის და ქრისტიანობის მტერნი წმიდა ტაძარს; აზრებდნენ და იტაცებდნენ ტაძრის საუნჯეს, ჰკომბდნენ და ჰკიცხავდნენ მის სიწმიდეს, აფეჭებდნენ მის სიმშვენიერეს. ერთმა თავხედმა და ბოროტმა ქვეყნის დამპყრობამ, დჯელალ-ედინმა, გაბედა წმიდა ტაძრის გუმბათის მოკვეთა და, როგორც ის, აგრეთვე თვითონ ტაძარი ლიფოსტროტონად აქცია; საიდანაც ის პილატესავით, რომელმაც უბრალოდ დასაჯა ჭრისტი, სიკვდილით დასჯას უცხადებდა იმ ქრისტიანეთა, რომელნიც ჭრისტეს საწმენოებს არ უარ ჰყოფდნენ და მათი სიკვდილით და ტანჯვით სტებობდა ხოლმე. დაქცევას და გაზრების შემდეგ კეთილ-მსახურნი ხელმწიფენი და ხალხი ხელახლავ განახლებდნენ ხოლმე ტაძარს; მაგრამ შემდეგ სხვა მტრები ისევ აზრებდნენ და აქცევდნენ მას. უწყალო და ბოროტ მტრებს წმიდა სიონის ტაძარი ბევრჯელ დაუქცევიათ. მაგრამ წმიდა ტაძარი ამნაირ აზრებისაგან ვინ თავისუფლებული იქმნა, როცა საქართველო რუსეთის მფარველობის ქვეშ იქმნა მიდებული. ქრისტიანეთა მტრებს წმიდა ტაძარი თუმც უწყალოდ აუოხრებიათ ხოლმე, მაგრამ ის მაინც, როგორც ადამანტი, შეემსრავა იდგა. ტაძარი რამოდენ ჯეროდ ისე აუოხრებიათ, აუკლათ და გაუმხინჯობათ ხოლმე მტრებს, რომ მას არც საწმიდის სახე და არც მშვენიერება არ შერჩენია. ახლანდელი მშვენიერი სახე სიონის ტაძარმა რუსეთის მართებლობის დროს მიიღო. ბერისაგან აღმენებული სიონის ტაძარი ენლო გარშემორტყეულია მტკიცე და მშვენიერი თლილი ქვით და დახურულია ბრწყინვალე რიგის სახურავით. ტაძარი შიგნით გამოჩენილია რუსის მხატვარმა მშვენიერი საღამათო მხატვრობით და სხვა და სხვა სამკაულით გაამშვენიერა და ამ ნაირად ის, ჭეშმარიტად, ცის მსგავსი გახადა, თუმც ტაძრის სიმშვენიერე დროთა ვითარებისაგან მეტად გაფუჭდა, მაგრამ ახლა წმიდა ტაძარი ხელახლად განახლეს და ამ ნაირად იგივე სახე და ფორმა მისცეს, როგორც უწინ ჰქონდა მას. ექვჭველია, რომ ის რუსეთის მფარველობის ქვეშ ისეთ მშვენიერად შეინახება, როგორც მის სიწმიდეს მშვენიის. ვისურვოთ, რომ წმიდა სიონის სობორო რამდენიმე საუკუნის და ათასი წლის განმავლობაში რუსის მართებლობის მფარველობის ქვეშ შეერევილად მდგარიყეს. ვისურვოთ აგრეთვე, რომ ის ყოფილიყოს მრავალი საუკუნის ძეგლად და მასთან საქართველომ და რუსეთის კეთილ-მსახურების ძეგლად; წმიდა სიონის ტაძარი საქართველოს სამეფოს ისტორიისთვის და საქართველოს ეკლესიის სჯულის ფიცარია. ტაძრის ბედი და თავ გადასავალი სამეფოს და ხალხის ბედთან შეკავშირებული და შეერთებულია; ტაძრის ბედი ხალხის და ეკლესიის ბედის თავ-გადასავალს წარმოგვიდგენს: საქართველოს ხალხის და მათი ეკლესიის ისტორიული ცხოვრება მეტად ძნელი იყო... მკითხ მშობელს საქართველო წილად ხვდა, იმიტომ გი არა, რომ მისი მცხოვრებნი ქვეყნიური ცხოვრების სიტუაციით დამტკაბარიყო, არამედ უბედურებაში და განსაცდელში წვნობითად მომხადებელიყო საუკუნო ნეტარებისათვის.

მერთს თუ კი უყვარს რომელიმე გერძო პირი, ანუ მთელი ხალხი, მათ საუკუნო ნეტარებას ტანჯულ ცხოვრების საშუალებით მიანიჭებს ხოლმე. და მკითხ მშობლის მხვედრად. საქართველოს ეკლესიის გზა ჰქონდა მხვედრად. საქართველო მხოლოდ თამრ დედოფლის მეფობის დროს დიდს ბედნიერებაში იყო... დავით და ლუარსაბი განმანლებულნი და სხვა მთეუბიც ძლივსა და ასწორადდნენ იმ ჭრილობების განკურნებას, რომლებსაც მტრები მათ სამშობლოს აუცნებდნენ. და ამისთანა მტრები რამდენი ჰყავდა საქართველოს! რა უთვალავ ტანჯვას და აზარებას აყენებდნენ ისინი საქართველოს! ყველა მეომარნი ხალხნი, ყველა სასტიკი დამპყრობნი აზრისა უწყალოდ აზრებდნენ საქართველოს და ნიშნად მასში სამწყხარო კვალს სტოვებდნენ. საქართველოს რამდენჯერმე დასცემიან თავს სწარსელები, არაბები, ხაზარები, თათრები და მონგოლები, რომლებიც აქცევდნენ, აზრებდნენ ქალაქს და წმიდა ტაძარს; თვით მთეუბნი, ეკლესიის მსახურთა და საწყალ მცხოვრებლებს აწვალებდნენ და, შემდეგ წვალიესა, ზოგს კიდევაც ჰკლავდნენ და ზოგნი ტუკედ მიჰყავდათ. თუმც ამისთანა ვაი ვაგლახში და ტანჯვაში იყო ქართველი ერ, მაგრამ მაინც თავიანთ სარწმუნოებას მტკიცედ იცავდა, იმათ არასფერი ტანჯვის არ ემინოათ და ამიტომ ბევრს ქართველებს თავიანთი სიკოდახლო სიხარულით შეუწირავს სამშობლოსთვის და ეკლესიისათვის. მაგრამ ასე ცოტა ხალხი მაინც არ დავარდნილა და არ დადუკეოთ თავიანთი მტრების აზრებით და დაქცევით. საქართველო, შემდეგ წარ-

მოუდევრად აზრებისა, ისევ დონიერდებოდა და კეთილ ცხოვრებას ხელახლავ იწყებდა. საქართველო მთელს თავის ძაღს და შეძლების თავის სოციალისტურ დავისთვის ხმარობდა და ამიტომაც არც დრო, არც შეძლება არა ჰქონდა, რომ თავის განებით განვითარებაზე და შინაურ საქმეების კეთილ განწყობილებაზე ეფიქრათ. არსებობისთვის ბრძოლაში, რასაკერძოდაც, არც მოქალაქობრივ ცხოვრებას, არც ივთის-მეტყველებითი აზრს არ შეეძლო გადავიძება. უთავადაც და მძლავრ მტრებთან ჰქონდა საქართველოს ბრძოლა და ამ ბრძოლაში თანდათან სუსტდებოდა მისი ძალა: ამნაირ მდგომარეობაში ჩავარდნილი საქართველო და მისი ეკლესია იძულებული შეიქნა ეთხოვა რუსეთისათვის შემწეობა და მფარველობა და კიდევაც იპოვა მან ესრეთი შემწეობა და მფარველობა. ის რუსეთთან მშვენიერ პირობებით არის დამყარებული. როგორც სიონის ტაძარი შემოსილი არს გარედგან თლილი ქვით რუსეთის მართებლობის დროს, აგრეთვე ქართველი ხალხი და მათი ეკლესიაც დაფარულია რუსეთის და მისი ეკლესიის ძალით მტრების აზრებისაგან და უშიშარი და განსვენებული ცხოვრებით სტყება. როგორც რუსის გამაზრდილობა მხატვარმა ლამაზად გაამშვენიერა წმიდა სიონის ტაძრის შინაგანი მხარე მშვენიერი საღმრთო გამოხატულებით და სხვა დასხვა სამკაულით, აგრეთვე რუსეთის მმართველობა ჰყუენს საქართველოში მოქალაქობრივ ცხოვრებას და ამდიდრებს მას განათლებით და მეცნიერული ცოდნით და სერს ქართველების ყოველ-მხრივი განვითარება. ვისურვოთ, რომ რუსთა და ქართველთა ექსპანსიონი ერთმანეთს თავისი კეთილ დღეობისათვის; აგრეთვე ვისურვოთ, რომ მათ შორის მტკიცე კავშირი სუფილად და ეს კავშირი ყოფილიყოს ნიშნად მედივი განებითი განვითარებისა და წარმატებისა!

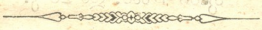
ძიანო და დანო, წმიდა სიონის ტაძრის ბედი თვითონ ჩვენი ბედის და განცების მაგალითს წარმოგვიდგენს. ნათლის-ღების შემდეგ ჩვენ სუფილადნი, — ჩვენი სული და სხეული — ივთის ტაძრის (კორ. ვ, ით), ჩვენში ივთის სული ცხოვრობს, ცხოვრობს თვითონ ივერთი (ა—კორ. გ, ივ), თუმც თვითონ ჩვენ არ გავსდევით მას ჩვენი უწმინდური ცხოვრებით და ცოდვილი საქმეებით. ჩვენი უძლიერი სხეულისთვის მეტად სამძიმოა, მაგრამ მაკნობნეულია

ჩვენთვის, როცა სხვანი ცდილობენ ჩვენი სულის ტაძრის დანგრევას, გაქრობას და დამხინჯებას (ა—კორ. გ, ი—) სხვა-დასხვა გარეგანი შეწყობით და დევნით და ცდილობენ ჩვენი შეწყობას, მაგრამ არ ძალ-უძლია ჩვენი სულიერად გარყვნა. ვისაც სურს კეთილად ცხოვრებას, ისეა ღირსტეს სახელით, ამბობს წმიდა მოციქული, დევნილი იქმნებიან (ბ—ტიმ. გ, იბ), მაგრამ გარეგანი დევნა, თუმც არ ჰქონდა ჩვენში ბოროტებას, არამედ გვამხნევებს სიკეთისადმი, არამედ თუ არ აფუჭებს ჩვენი სულის ტაძარს, არამედ მოთმინებისა და თავის-თავის განწმენისა უფრო განამტკიცებს და განამშვენიერებს მას. ამითი სულიერი ტაძრები ბევრად სჯობის ნივთიერ ტაძრებს. ხშირად გარეგანი მტრის ძალა ნივთიერ ტაძრებს აფუჭებენ, აქცევენ და ამხინჯებენ; სულიერ ტაძრებზე კი გარეგანი მტრის ძალას სრულებით არა აქვს გავლენა და კიდევაც უფრო კეთებისა და უკეთეს სახეს იღებენ ეს სულიერი ტაძრები, თუმც სული არ ეცემა ამ ძალის წინ, არამედ სჯობის მას. მართლაც, ის ხალხნი, რომელნიც დევნილ არიან მტერთაგან, მშვენიერ ივთის ტაძრებად ხდებიან. და მოვანიჭოს ჩვენ ოფიდამ იმდენი შეძლება, რომ ჩვენ მწუხარების და განსაცდელის სამყარებით საუკუნო ნეტარებას მივაღწიოთ. მაგრამ, მამწუხაროდ, ტანჯვა-წვალება და ჩვენი გაფუჭებული ბუნების შეცდომილებანი უკვლავ ქრისტიანებას სასარგებლოდ და მსხნდლად არ ბოლოვდება. ხშირად ჩვენი სულის ტაძარი ფუჭდება და ირყვნება ჩვენივე ცოდვილი გულის-თქმათაგან და საქმით. ძალიან ხშირად ჩვენს სულში სახე ოფიდის ივთისა და მისთა წმიდათა, რომელნიც წინათ ჩვენს სულში იყვნენ და კეთილ საქმისაგან ვიწყვედნენ, ჰქრებიან, ფუჭდებიან და ხან სულ იკარგებიან ჩვენი სულიდან. აგრეთვე არა იშვიათად ჩვენი სული ემზავნება ხოლმე მისთანა ტაძრის კედლებს, რომლებზედაც არასფერი მხატვრობა არ მოიპოვება და რომელნიც უკვე კომლისაგან და მჭვარტლისაგან გაშვებულან და მტვერისაგან დაფარულა. ხანდის-ხან ჩვენი სულის ტაძარს კიდევ ამაზე უარესი ემართება: მას წმიდა სახე მორაგება და მისი მაგიერ ბილწობისა და ცოდვითა ადვსილი სახე იხადება. ხშირად ისიც მოხდება ხოლმე, რომ ჩვენი სული სრულებით ადარირიცნება ივთის ტაძრად და ამის მაგიერად იქცევა საბუდრად ცოდვისა და ბოროტებისა.

ქმნო და დანო! საჭიროა უურადღებით დავიცავთ ჩვენ ჩვენი სულის ტახარი და როგორც შევაძინით მისი ცოტათი მაინც შემიცირება, მაშინვე ვინაზროთ საშუალებანი, რომ რამე გზით ავაცილოთ მას გახრება და შემიცირება. აი საშუალებანი, რომელთა შემწეობით შეგვიძლია ჩვენ ჩვენი სულის ტახარი განვსწმინდოთ შემარსებველთა და დამბზნელებელთა ცოდვათაგან, გაავმყენიეროთ, შევამკოთ ის, როგორც მის სიწმიდეს შესაბამება; ამისთვის საჭიროა შემდეგი საშუალებანი: ცოდვათა მოხანება, შეცდინება, რათა განვსდევნოთ ჩვენი სულისაგან ყოველნაირი ცოდვა და სიბილწე შენახების ცრემლებით, საჭიროა მუდმივი ბრძოლა მტერთან, რომელიც სიკეთის და ნეტარების გზაზე გვედობება, ვედრება იკვთისადვი, რათა გვეყოს ჩვენ შემწეად და მფარველად; ვივედროთ მას, რათა მოვკანიჭოს ცნოვრებაში კეთილ წარმატება.

ჩისურვით, რომ წმიდა სიონის ტახარი იდგეს შეურყევლად რამდენიმე საუკუნე და რამდენიმე ათას წელიწადს!

გურეთვე ვისურვით, რომ რუსეთმა და მისმა ეკლესიამ, აგრეთვე მისმა ნაწილმა—საქართველომ და საქართველოს ეკლესიამ შეურყევლად განაგრძონ არსებობა, რათა ერთი-ცხოვრებდნენ და აღორძინებოდნენ, ერთმანეთის მოხმარებით მივიტოლოდნენ საზოგადო ბედნიერებისა და კეთილ-ცხოვრებისადმი. ვეუბლოთ აგრეთვე, რომ ჩვენი სულის ტახტები წმინდათ ინახებოდნენ, რათა ღირს იყვნენ წოდებულნი იკვთის საცხოვრებელ ადგილად! ვივედროთ რათა **ოთხალი** იმერთი ჩვენი განუყოფელია და საუკუნოდ იყოს ჩვენში, არა თუ მარტო აქ, ქვეყნად, არამედ ზეცათა შინა და ყოველად სახიერმა **ოთხალმა** ყველანი ჩვენ გვაცხოვროს. ამინ.

წმინდა	ლღ.	გაღებულად დარჩენილი ცნობები. ფებერვლის თვისა 1—29 რიც.
1	ოთხ.	წმიდის მოწამის ტრაფიანის.
2	სუთ.	მიგებება უფ. ჩვენ. ა. ქარსტკის. უქმი ფოკ.
3	შარს.	წმ. დ. მართლ. სიამონის და ანას წინახარმ.
4	შაბ.	ღირსის მამის ჩვენ. ისიდორე ზილუხიტ.
5	კვირ.	კვირიაკე. ქ. ჩ. ხმა ქ. სტაისკ. სანსტეას ქ. წმ. მოწამის ადიათისა.
6	ოთხ.	ღირსის მ. ჩვენის ვუკალესა.
7	სამშ.	ღირსის მამის ჩვენის ზართი ეპისკ.
8	ოთხ.	წმ. დედ. მოწამის თეოდ. სტარტილასტის.
9	სუთ.	წმ. მოწამის ნიკაფორუსი.
10	შარს.	წმ. მოწამის სარლამისა.
11	შაბ.	წმ. მღვდ. მოწ. ვლასისა.
12	კვირ.	კვირიაკე ქ. ჩ. სორციელი და უწუკება. ხცისკე. სანსტეას ქ. ხმა ქ. სორციას კრება. წმ. შორის მ. ჩვენ. მღვდელი დედ.
13	ოთხ.	ღირსის მამის ჩვენის მარტინიანესი.
14	სამშ.	ღირსის მამის ჩვენის ავქსენტისა.
15	ოთხ.	წმიდის მიტეპელას ონისიმესი.
16	სუთ.	წმიდის მოწამის ზემიელესი.
17	შარს.	წმ. დედის მოწამის თეოდორე ტორანის.
18	შაბ.	წმ. შორის მ. ჩვენის ღვთ. რომის ზანის.
19	კვირ.	კვირიაკე ვუკალიე და უწუკების ხცისკე. ხანსტეას ჭ ხმა ჭ . წმ. მიტე. არქიმანს.
20	ოთხ.	წმიდის შორის მ. ჩვენის ღვთაისტი.
21	სამშ.	ღირსის მ. ჩვენის ტიმოთეოსი.
22	ოთხ.	შოკის ზარტახანისა სწულითა წმ. მოწამითა რომელი იყვნენ ეკენას შინა.
23	სუთ.	წმ. მღვდ. მოწამის მოციქულანე ეპისკოპ.
24	შარს.	პირველი და მეორე შოკის ზარტახანისა თანის წინამორბედისა.
25	შაბ.	წმ. შორის მ. ჩვენის ტარსი ეპისკოპოს.
26	კვირ.	პირველი კვირიაკე მარსიის. ხმა ქ. ხცისკერო ხანსტეას ქ. წმ. შორის მამის ჩვენის ზორფორი და სულ მთავარ ეპისკოპოსისა. შობა მისის ლიდებულეებისა იკპარატორის ალექსანდრე ალექსანდრეს ძისა.
27	ოთხ.	ღირსის მ. ჩვენ. პრიკოპი ადმინისტრატორისა.
28	სამშ.	ღირსის მ. ჩვენ. დ. ადმინისტრატორ. ეპისკოპოსი.
29	ოთხ.	ღირსის მ. ჩვენის კახანე რომაელისა.

პირველი ფებერვლიდან ოცდაცხრა ფებერვლედღეს მოემატება ორი სათი და შვიდი მინ.

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა ნ ი

რედაქციაში ისყიდება, პირველად შედგენილი ქართულს ენაზედ სახალხო სამკურნალო წიგნი, **ქარაბაღინი** შედგენილი **მ. დ. ლაშააშვილის-მიერ**.

ეს **ქარაბაღინი** განიყოფება ოთხ ნაწილად: პირველ ნაწილში არის მოყვანილი სწავლა კაცის ტანის აგებულებაზედ და ცხოვრებაზედ. მეორე ნაწილში არის მოყვანილი გიგიენური ღარიგება და სწავლა ჯან-მრთელობის დაცვაზედ. მესამე ნაწილში არიან აღწერილი სხვა-და-სხვა შინაჯანი და გარეჯანი სნეულებანი და მათი წამლობა. მეოთხე ნაწილში არიან აღწერილი წამლები, მათი მოზადება, მოქმედება და ხმარება. ბოლოს, დამატებაში არის მოყვანილი მოწამელისაგან ავთ გამხდარი კაცის ნიშნები და სხვა-და-სხვა საშუალებები ავთმყოფის მოსარჩენად.

ეს წიგნი ყველასათვის საჭირო და სასარგებლოა. ბევრს შეუძლია სხვა გაჭირებულ ავთ მყოფებსაც საშუალება აღმოუჩინონ. ამისთანა პირებში პირველი ადგილი უკავიათ სოფლის პრიხოდის მდელღებს, რომელნიც ყველაზედ ნამეტნავად არიან დაახლოებულნი სოფლის ხალხთან.

წიგნის ფასი ყველგან გაგზავნით ყდიანი ღირს მანეთად.

ამ წიგნის ჟიღვა შიქილება:

ძ. **თფილისში**, ზრიქუროვის და შავერდოვის წიგნების მაღაზიებში. **გორში**, გორის სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებელ **პ. ბურჯანაძესთან**. **სურამში**, დიკონ თადეოზ შველიძესთან. **ჭუთაისში**, მურადოვის და შილაძის მაღაზიებში. **დაბა საჩხაძრში**, მასწავლებელ შარამან ჩხეიძესთან. **დაბა ზუზუნდში**, ბლალოჩინ დეკანოზ მუნარაგიასთან. **დაბა ორპირში**, სოფლის სკოლის მასწავლებელ იასონ ქაპანაძესთან. **დაბა ლაილაშში**, ბლალოჩინ ილარონ ბერსამაისთან.

შიქილება ამ წიგნის დაბარება „**განმანათლებლობის**“ რედაქციიდან.

შველა შემოახსენებულ ადგილებში შეუძლიათ ყიღვა მსურველთა; **მღვდელმთავრის სახელმძღვანელო წიგნისა**, რომელსა შინა არის სხვათა შორის ღარიგება საეკლესიო საბუთების შედგენაზე. ეს უკანასკნელი წიგნი იყიდება თითო **მ.რ** აბაზად.

კ ი ლ ე ბ ე

როგორც ქალაქებიდამ, ისე სოფლებიდაც ეკლესიის **ქანძალუბს** და **კომოტუბს** გასაკეთებლად. შოველ საქმეს შევესრულებ რიგიანათ და პირიანათ.

ჩემი ქარხანა იმყოფება **ქ. თფილისში**, საპერის ქუჩაზედ. ალექსანდროვის სახლში. **№ 8.**

კანკელისა და მებელის ოსტატია

დავით ვიგაურნი.

ქუთაისში მასილ ნიკოლაძის

„**კანთარა მალაზიონი**“

ისყიდება

შოთა რუსთველის ალბასტრის სახე ფასი 1 მან. და 25 კ.